

Bijeenkomst 2014-11-08

BC Molsbroek

Aanwezig: BEKE Katy, BRAECKMAN Andre, BRACKE Koenraad, COUCKUYT Jurgen, CUVELIER Sylvain, DEMOL Roland, EVERAERT Eric, HILLAERT Christophe, HOFFMANN Ortwin, MAES Boudewijn, MARTENS Dave, PARMENTIER Laurian, PLETINCK René, SCHOETERS Fonny, SPRUYTTE Stef, VAN DE VELDE Philippe, VAN HAEVERMAET Frans, VAN MALDEREN Michel, VANTIEGHEM Pieter, VERMEULEN Tom, VERHELST Luc, WINDEY Raphaël.

Geëxcuseerd: VAN DE KERCKHOVE Omer, VAN DEN ABEELE Diederik, VERVAEKE Jacques,

13u30: Inleiding.

Na de ontvangst, stelt Sylvain kort de agenda voor van de namiddag en geeft het woord aan Jurgen Couckuyt.

13u40-15u15: Project Dagvlinders Durme- en Scheldegebied 2014.

door Jurgen Couckuyt

Jurgen start met een schets van de weersomstandigheden tijdens het seizoen 2014 en illustreert dit aan de hand van een grafiek met gegevens afkomstig van het KMI.

Hij volgt een chronologische volgorde en start met de winteractiviteiten in het projectgebied (vb. eitjes zoeken van *Favonius quercus*, de Eikenpage).

Het voorjaar wordt uitgebreid belicht, met de verschuiving van de vliegtijden én generaties alsook met de bijhorende verspreidingskaarten, voor *Aglais urticae* (Kleine vos), *Aglais io* (Dagpauwoog), *Celastrina argiolus* (Boomblauwtje), *Gonepteryx rhamni* (Citroenvlinder), *Polygonia c-album* (Gehakkelde aurelia) en *Anthocharis cardamines* (Oranjetipje). Een interessante overzichtstabel brengt een duidelijke samenvatting van de verschuivingen tussen 2013 en 2014. Wat in de lente ook opvallend was: grote aantallen *Pieris brassicae* (Groot koolwitje), goede aanwezigheid van *Araschnia levana* (Landkaartje) en het opvolgen van de vraag hoe het gaat met *Ochlodes sylvanus* (Groot dikkopje).

Volgt dan een schets van de overgangperiode van lente naar zomer die moeilijk te bepalen viel én waarin de voorjaarsbloemen een drietal weken vroeger tot bloei kwamen dan in 2013.

Er wordt uitgebreid ingezoomd op *Aphantopus hyperantus* (Koevinkje) één van de drie doelsoorten van het project. Er was een nooit geziene uitbreiding van vindplaatsen in het voorbije jaar al betrof het veel solo zwerfende mannetjes. Interessant om op te volgen wat de toekomst zal brengen. In dit

kader wordt ook een aankoop belicht van het Koevinkjesbos 'Raemdonck'. Er wordt ook vergeleken met de situatie in de Serskampse bossen waar het Koevinkje actueel slechts zeer lokaal voorkomt. Jurgen gaat vervolgens specifiek enkele Graslandvlinders behandelen want vooral deze soorten hebben het de laatste jaren heel moeilijk. Hij illustreert de praktijken van wanbeheer tot monotone graslanden. Hij breekt een lans voor het beschermen van potentiële biotopen en laat ons kennis maken met enkele originele initiatieven (vlinderbermen in gemeenten, windmolenparken die vlindergericht beheer krijgen, ...). Opeenvolgend wordt de situatie van *Polyommatus icarus* (Icarusblauwtje), *Aricia agestis* (Bruin blauwtje), *Lycaena phlaeas* (Kleine vuurvlinder), *Maniola jurtina* (Bruin zandoogje), *Thymelicus lineola* (Zwartsprietdikkopje), *Coenonympha pamphilus* (Hooibeestje) en *Pyronia tithonus* (Oranje zandoogje) uitgebreid geanalyseerd.

Ook op de bosvlinders wordt dieper ingegaan. In 2013 kwam er al zekerheid rond het voorkomen van *Apatura iris* (Grote weerschijnvlinder) in één vochtig bos complex binnen het projectgebied nabij Berlare. Tijdens 2014 werden er opnieuw twee nieuwe én zeer opmerkelijke soorten voor het projectgebied toegevoegd: *Satyrrium w-album* (Iepenpage) en *Limenitis camilla* (Kleine ijsvogelvlinder). Ook *Argynnis paphia* (Keizersmantel) nabij Zaffelare wordt goed opgevolgd.

Er zijn ook drie opmerkelijke, alleenstaande waarnemingen gebeurd: *Leptidea sinapis* (Boswitje) op 28 april in Smetlede door Fonny Schoeters, de rups van *Carcharodus alceae* (Kaasjeskruidikkopje) gevonden op 7 augustus in Baasrode door Rudi Goossens en 1 ♀ *Lasiommata megera* (Argusvlinder) waargenomen op 12 september in Sint-Niklaas door Eric Pannier.

Het najaar werd eerder een zeer lang uitlopende zomer en bracht ongewone waarnemingen en (partiële) generaties. Daarbij behandelt Jurgen eerst *Araschnia levana* (Landkaartje) en toont foto's van mengvormen tussen voorjaarsgeneratie en zomergeneratie. Zeer opmerkelijk zijn de late observaties van frisse exemplaren van *Ochlodes sylvanus* (Groot dikkopje) met drie meldingen tijdens de voorbije septembermaand én *Thymelicus lineola* (Zwartsprietdikkopje) met 2 meldingen in september.

Als laatste vlinderluik worden enkele soorten trekvlinders behandeld én vergeleken met de voorbije jaren in het projectgebied. Het was geen topjaar zoals in 2009.

Hij besluit met enkele komende activiteiten, met tips naar welke soorten uit te kijken, enkele algemene statistieken qua aantal observatielijnen, aantal exemplaren om iedere medewerker aan het project te bedanken met een korte fotoreeks van de hoofdgebeurtenissen in het voorbije werkingsjaar.

Een daverend applaus ging oververdiend naar Jurgen.

De PowerPoint van Jurgen (als pdf) is opgenomen op de Website [VVE WG DV – Projecten](#).
Klik op pdf na <Verslag 2014>.

15u15: pauze.

15u45-16u30: Servië, Bulgarije & Macedonië 2014.

door Sylvain Cuvelier

Sylvain belicht een deel van zijn zomerreis aan de hand van foto's die hij zal tonen in chronologische volgorde. Deze trip was in het gezelschap van Vlad Dincă en Raluca Voda. Het hoofddoel was het verzamelen van materiaal voor het Europees barcoding project in het kader van de Marie Curie postdoc van Vlad. In de presentatie wordt ingegaan op de dagen in het terrein in Servië (25-29.vi.2014), Bulgarije (30.vi.2014-01.vii.2014) en één dag in de republiek Macedonië (14.vii.2014). Er wordt gestart met een omgeving nabij de Donau tussen de Banat regio in Roemenië en Servië. We

zien eerst een biotoop van *Nymphalis vaualbum* (Denis & Schiffermüller, 1775) in NO Servië. Vervolgens brengt de reis ons naar westelijk Servië nabij het Povlen gebergte en boven Divcibare. Prachtige hooiweiden herbergen heel wat vlindersoorten. Geïllustreerd worden: *Aporia crataegi* (Linnaeus, 1758), *Melanargia galathea* (Linnaeus, 1758), *Melitaea diamina* (Lang, 1789) en *Coenonympha orientalis* (Rebel, 1910).

Daarna wordt doorgereisd naar ZO Servië op de Stara Planina nabij Babin Zub. Het is een zeer rijk gebergte en plaats voor interessante endemische taxa. Eerst worden de biotopen boven 1500 meter hoogte in beeld gebracht en volgende soorten worden geïllustreerd: *Boloria eunomia* (Esper, 1799), *Lycaena candens* (Herrich-Schäffer, 1844), *Pyrgus malvae* (Linnaeus, 1758), *Erebia orientalis* (Elwes, 1900), *Erebia oeme* (Hübner, 1804), *Aglais io* (Linnaeus, 1758), *Aglais urticae* (Linnaeus, 1758), *Coenonympha rhodopensis* (Elwes, 1900) en *Lycaena thersamon* (Esper, 1784). Daarna wordt afgezakt tot op een 1200 meter hoogte waar *Erebia alberganus phorcys* (Freyer, 1836) voorkomt. Het is enkel hier en in het aanpalende deel van de Bulgaarse Stara Planina waar men deze soort buiten de Alpen kan vinden. Ook gefotografeerd werden er: *Coenonympha arcania* (Linnaeus, 1761), *Polyommatus amandus* (Schneider, 1792), *Coenonympha glycerion* (Borkhausen, 1788). De lokale *Melitaea arduinna* (Esper, 1783) heeft hier ook zeer goede populaties en zowel ♂♂, ♀♀ en een copula worden getoond. Ook aan de voet van de Stara Planina zijn prachtige biotopen. In één plaats kwam *Kirinia climene* (Esper, 1783) talrijk voor en het was ook mogelijk om deze “boomvlinder” te fotograferen. Vanaf hier wordt de Bulgaarse grens overgestoken en nabij Zemen werden prachtige xerofiele graslanden bezocht. Het biotoop wordt geïllustreerd alsook *Melanargia larissa* (Geyer, 1828), *Pyrgus carthami* (Hübner, 1813), *Spialia phlomidis* (Herrich-Schäffer, 1845) en een nog te determineren Heivlinder (*Hipparchia* Fabricius 1807).

Ook de vulkanische omgeving van de Arda vallei (ZO Bulgarije) wordt getoond. Er werd slechts één enkele *Pontia chloridice* (Hübner, 1813) waargenomen en kon er niet worden gefotografeerd. Tot slot zien we de omgeving van de Pletvar pas (republiek Macedonië) waar *Pseudochazara cingovskii* (Gross, 1973) talrijk voorkwam op 14.vii.2014. Zoals andere biotopen op marmersubstraat is marmarontginning steeds een bedreiging maar deze plaats heeft gelukkig een statuut van bescherming gekregen.

Diezelfde dag werd ook nog een droge, stenige rivierbedding nabij de Vardar rivier bezocht waar een copula van *Pontia chloridice* (Hübner, 1813) uitgebreid gefotografeerd werd.

16u30-17u15: Spanje najaar 2014.

door Sylvain Cuvelier

Een vrij ongewone tijdsperiode, eind september tot 5 oktober, werd uitgekozen om naar de provincie Cádiz (Andalucía, Spanje) te gaan. Hoofddoel was het zoeken naar *Borbo borbonica zelleri* (Lederer, 1855) waarvan er amper enkele historische gegevens bestaan uit Zuid-Spanje.

In 2013 beschreef Muñoz Sariat wel de levenscyclus en met meer gegevens over het voorkomen, wat de aandacht had getrokken om deze reis te maken.

Daarnaast zijn er nog enkele soorten Dikkopjes die niet makkelijk te vinden zijn of slechts een beperkte verspreiding hebben en waarbij er tijdens de voorbereiding voor deze reis ook aandacht werd aan gegeven.

Op 30 september is het direct een eerste ontmoeting met *B. borbonica* in de tuin van het hotel en een eerste kans tot het fotograferen van de soort. De vlinder zoekt nectar op de aangeplante bloemen en vliegt ook op de eentonige grasvelden die dagelijks gesproeid worden om fris groen te blijven.

De volgende dagen, bij wisselende weersomstandigheden, wordt in een ruime omgeving geïnventariseerd en op heel wat typische biotopen (grazige, bloemrijke beddingen nabij stromend of

stilstaand water) komt *B. borbonica* ongewoon, voor een Dikkopje, talrijk voor. De vlinder wordt uitgebreid in beeld gebracht alsook: *Gegenes nostradamus* (Fabricius, 1793), *Carcharodus tripolina* (Vérité, 1925), *Pyrgus onopordi* (Rambur, 1839), *Zizeeria knysna* (Trimen, 1862) en *Danaus plexippus* (Linnaeus, 1758).

17u15-17u30: toekomstige bijeenkomsten en activiteiten

Volgende bijeenkomst: [Flieflotter2014](#) (klik erop voor meer details)
[zaterdag 27 december om 13u30 in BC Molsbroek](#)

We willen een eenvoudige wedstrijd houden (we zijn geen fotoclub) om een gezellige dagvlindernamiddag te hebben op het einde van het jaar.

Voor de twee beste foto's is een aangepaste prijs.

- Sinds 1 november kan je aanmelden bij [Sylvain](#) met uitwisseling van foto's per email.
- Voorinkijk op een Flickr group website is beschikbaar (alleen gedeeld met de ingeschreven leden). Hiervoor krijg je bij insturen van uw foto's, een uitnodigingsmail van Flickr om een account aan te maken (indien je er nog geen zou hebben).
- Alle foto's worden anoniem op de Flickr website geplaatst.
- Op 27 december worden alle foto's geprojecteerd en geven de aanwezigen punten voor drie criteria (elk 10 punten) documentaire waarde, technische waarde en creativiteit.

Heb je praktische vragen, contacteer [Sylvain](#) per mail.

Komende veldactiviteiten:

- [maandag 29 december 2014: zoektocht eitjes van *Thecla betulae*, de Sleedoornpage \(Heuvelland, West-Vlaanderen\)](#). Details: zie [Praktisch](#).
- Nog te bepalen datum (tweede helft januari 2015): zoektocht eitjes van *Satyrrium ilicis*, de Bruine eikenpage (Kempen, Antwerpen).

VVE WG DV-leden in actie:

- zaterdag 29 november 2014: WAKONA: Studiedag van de Wase Koepel voor Natuurstudie 14u45-15u15 Jurgen COUCKUYT
Dagvlinders, die zie je toch niet meer! Het project dagvlinders Durme- en Scheldeland in een notedop.
Programma: <http://www.wakona.be/index.php/natuurstudiedag-2014>
- zaterdag 29 november 2014: Vlinderstudiedag Natuurpunt:
16u20-16u45 Pieter VANTIEGHEM
Verschuivingen in de vlinderwereld: welke soorten kunnen we de komende jaren (meer) verwachten?
Programma:
http://www.natuurpunt.be/uploads/ezines/documenten/studie/vlinderstudiedag_2014.pdf